

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Актуальність дослідження продиктована необхідністю забезпечення збалансованого розвитку національної економіки в частині дотримання паритетності економічного, соціального, екологічного векторів, умов макроекономічної стабільності, структурного оновлення, підвищення її конкурентоспроможності. Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність. Предмет дослідження – теоретико-правові та функціональні складові механізму державного регулювання інвестиційної діяльності на макроекономічному та регіональному рівнях.

У статті проаналізовано стан інвестиційної діяльності на різних рівнях функціонування національної економіки. Виокремлено стимулюючі та стримуючі чинники формування інвестиційного клімату в Україні. Проаналізовано сутнісні детермінанти державного регулятивного впливу на інвестиційну діяльність в розрізі правового, організаційно-адміністративного та економічного механізмів та обґрунтовано шляхи модернізації його інструментарію.

Запропоновано програмні механізми стимулювання інвестицій в регіональну економіку, які повинні включати маркетинговий, інфраструктурний, інформаційний, консалтинговий супровід міжсекторне співробітництво, що сприятиме використанню інноваційних технік і технологій в усіх галузях економіки області, модернізує виробництво, підвищить рівень доходів та зайнятості.

Наукова новизна даної публікації полягає у оцінюванні результативності чинного інструментарію державного регулювання інвестиційної діяльності та напрацюванні пропозицій щодо його вдосконалення з врахуванням існуючих екзогенних та ендогенних викликів та обмежень, які існують на ринку інвестиційних ресурсів.

The urgency of the study is dictated by the need to ensure a balanced development of the national economy in terms of compliance with the parity of economic, social, environmental vectors, the conditions of macroeconomic stability, structural renewal, and increase its competitiveness. The object of the research is investment activity. The subject of theoretical and legal research and the functional components of the mechanism of state regulation of investment activity at the macroeconomic and regional levels.

The article analyzes the state of investment activity at different levels of functioning of the national economy. The stimulating and restraining factors concerning the investment climate formation in Ukraine are singled out. The essential determinants of the state regulatory influence on investment activity in the context of legal, organizational, administrative and economic mechanisms are analyzed and ways of modernizing its tools are substantiated. The programmatic mechanisms of stimulation of investments into the regional economy are proposed, which should include marketing, infrastructure, information and consulting support for cross-sectoral cooperation, which will promote the introduction of innovative techniques and technologies in all branches of the oblast economy, modernize production, increase income and employment.

The scientific novelty of this publication is to assess the effectiveness of the existing instruments of state regulation of investment activity and the development of proposals for its improvement, taking into account existing exogenous and endogenous challenges and constraints that exist in the market of investment resources.

Ключові слова: інвестиційні потоки, інвестиційний клімат, механізм державного регулювання інвестиційної діяльності, регіональні програми залучення інвестицій.

Key words: investment flows, investment climate, mechanism of state regulation of investment activity, regional programs of investment attraction.

Окреслення проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. В умовах посилення ендегенних та екзогенних викликів, факторних обмежень, часткової втрати національною економікою міжнародних конкурентних позицій актуалізується необхідність створення такого інституційного середовища, яке б дало змогу збалансувати розвиток України на всіх рівнях її функціонування. Забезпечити збалансований розвиток можливо через управління, основні підсистеми якого мають працювати на підвищення адаптивності економічної системи до викликів та факторних обмежень, створення організаційно-економічних передумов для конкурентного розвитку національної економіки на довготерміновий період.

Більше того глобальна економіка відчуває нині різке скорочення інвестиційних потоків, які за прогнозами світових експертів наближаються до рівня 2007 року. Так, в 2016 року глобальні потоки інвестування зменшилися на 2%, а в країни, які розвиваються на 14% [1]. Така динаміка є невтішною, адже інвестиційні ресурси необхідні для того, щоб реалізовувати глобальну стратегію сталого розвитку, збільшуючи інвестиції в базу інфраструктуру, енергетику, охорону здоров'я, водопостачання, заходи пов'язані із пом'якшенням наслідків зміни клімату, створення робочих місць.

Для України, яка перейшла у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності до групи країн, економіки яких «орієнтовані на ефективність» особливо важливою є підтримка інвестиційної та інноваційної активності інституційних секторів через відповідних інструментарій державного регулятивного впливу.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Науковий базис для інвестиційної діяльності та управління нею закладені в моделях відомих макроекономістів: структурних змін Адама Сміта, Е. Фелпса, С. Кузнеця, котрі підкреслили виняткову роль для розвитку економічної системи рівня нагромадження капіталу; державного регулювання та мультиплікатора Дж. М. Кейнса; циклічного розвитку Р. Харод, який пояснив циклічність взаємозв'язку капітального коефіцієнта з мультиплікатором; інвестиційних коливань Дж. Хікса, П. Самуельсона, Е. Хансена, котрі поєднали мультиплікативний та акселеративний ефекти від інвестиційної діяльності; граничної продуктивності капіталу Р. Солоу; нововведень як джерела довготермінового розвитку Й. Шумпетера; міжнародного руху капіталу Р. Гаррода; структурних трансформацій Е. Домара, Х. Ченері, А. Страута; динаміки світового розвитку Д. Форрестера, Д. Медоуз, які дослідили вплив капіталовкладень на структурне оновлення національних економік та роль наднаціональних інститутів в означеному процесі і інших.

Державне регулювання інвестиційних процесів і ефективність інвестицій досліджували такі зарубіжні економісти, як Дж. Александер, І. Ансоф, Дж. Бейлі, Е. Бредлі, Дж. Гікс, А. Гропеллі, Дж. Кокс, Г. Марковіц, Дж. Маршалл, М. Міллер, П. Самуельсон, Дж. Сорос та інші.

Науковий базис для державного регулювання інвестиційної діяльності національної економіки закладені в працях провідних вітчизняних економістів, вчених: В. Гейця, М. Карліна, Л. Федулової, О. Дзюблюка, А. Мельник, В. Ходаківської, С. Шумської, М. Скрипниченко, І. Сергієнка, Л. Шинкарук, С. Чистова та інших.

Визнаючи наукову і практичну значущість проведених досліджень, слід констатувати, що формування наукової концепції управління інвестиційною діяльністю з урахуванням новітніх тенденцій є незавершеним. Актуальність теми підсилюється ще й тим, що в сучасних умовах зміни інституційної архітектури суспільства, появи нових чинників та джерел розвитку, перегляду людських цінностей, високої волатильності фінансових ринків та часткової втрати ними позицій в інвестиційній сфері, втрати території, військових дій на Сході виникла потреба переосмислення організаційно-економічних функцій держави в регулюванні інвестиційної діяльності. Більше того, уряди розвинутих країн світу в реалізації інвестиційної політики важливу увагу приділяють модернізації складових економічного механізму державного регулятивного впливу на означений процес. При цьому така модернізація має двоякий характер. З одного боку, йдеться про зміну інституційних умов ведення бізнесу, державні

гарантії інвесторам, розширення доступу до довгострокового внутрішнього кредитування, зменшення диференціації у залученні та використанні інвестицій між регіонами. А з іншого – вводять нові обмеження (економічні, адміністративні, політичні) для недопущення переходу в руки зарубіжних інвесторів стратегічно важливих для національних економік галузей, виробництв, підтримки конкурентоспроможності місцевих виробників.

За інформацією ЮНКТАД, у 2016 році близько 58 країн світу прийняли 124 регулятивні заходи для інвестування, що стало найвищим показником в порівнянні з 2006 роком. Із них 84 заходи були спрямовані на лібералізацію, а решта обмеження для інвестиційної діяльності [1, с. 20].

Особливо гострою проблема стимулювання інвестиційної діяльності є на мікрорівні. Адже конкуренція та нові гравці на ринку промислового виробництва, вимога системної екологізації змушують модернізувати виробниче устаткування та удосконалювати виробничі процеси. У результаті зусиль спрямованих на модернізацію зменшується собівартість продукції що дає змогу отримати більш вигідні позиції на ринку. А для цього процесу необхідні значні обсяги інвестиційних ресурсів.

Постановка завдання. Оцінювання інвестиційної привабливості України в рамках глобального індексу конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму засвідчує, що у 2017/2018 роках Україна поліпшила свої позиції на 4 пункти і зайняла 81 місце серед 137 досліджуваних країн світу (у 2016/2017 – 85 місце серед 138 країн) [2]. Однак ці показники цілком невтішні, оскільки є низка неподоланих стримуючих чинників: політична нестабільність, корупція, інфляція, недоступність дешевих і довгострокових кредитів, високий рівень злочинності, поганий стан здоров'я громадян.

Тому в рамках даної наукової публікації поставлено завдання оцінювання сучасної ролі держави та вироблення рекомендацій щодо покращення її діяльності в стимулюванні інвестування як на макроекономічному так і на регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. На інвестиційну діяльність держава впливає через інвестиційну політику, яка є складовою структурної політики національної економіки. Механізм реалізації інвестиційної політики передбачає використання інструментарію державного регулятивного впливу для прямого управління інвестиціями та регулювання умов інвестиційної діяльності (опосередкований вплив).

Пряме управління інвестиціями здійснюють безпосередньо органи державної влади і воно має забезпечити ефективність державних інвестицій шляхом:

а) визначення пріоритетних галузей та об'єктів інвестування. Пріоритети інвестування мають відповідати довготривалим національним інтересам держави. У програмних документах уряду визначені такі пріоритетні сфери інвестиційної діяльності: галузі з коротким терміном окупності затрат (галузі АПК, легка, харчова промисловість); галузі із суттєвим мультиплікативним ефектом, тобто такі, розвиток яких дає поштовх для економічного зростання супутніх виробництв (виробництво складної техніки, машин, устаткування, літако-, ракето-, суднобудування, тощо); галузі зі значним експортним потенціалом і конкурентоспроможністю);

б) прямого фінансування з державного бюджету пріоритетних програм та проектів шляхом виділення державних інвестицій, цільових субсидій та надання державних кредитів;

в) контролю за цільовим призначенням виділених централізованих інвестиційних ресурсів;

г) експертизи інвестиційних проектів і програм. Згідно з чинним законодавством, обов'язковій державній експертизі підлягають державні, міждержавні та регіональні інвестиційні проекти і програми, які реалізуються за рахунок бюджетних та позабюджетних коштів. За іншими проектами – державну експертизу здійснюють з питань дотримання екологічних, санітарно-гігієнічних вимог, пожежної безпеки, архітектурної відповідності, дотримання будівельних стандартів і норм. Експертизі підлягають і проекти із залученням іноземного капіталу, коли інвестор претендує на отримання податкових і митних пільг;

д) залучення іноземних інвестицій. Здійснюється за трьома основними формами: пря-

ме інвестування через створення спільних підприємств та підприємств з іноземним капіталом; продаж іноземним інвесторам цінних паперів; отримання кредитів, позик та гарантій міжнародних фінансових інституцій, країн, державних установ, банків тощо;

е) регулювання умов здійснення інвестицій за межі країни. Передбачено надання індивідуальних ліцензій на здійснення інвестицій резидентами країни через створення спільних підприємств; придбання частки (або ж цілком) діючих іноземних підприємств, створення підприємств, які повністю належали б українським інвесторам; придбання нерухомого та рухомого майна, інших майнових прав; придбання акцій, облігацій, інших цінних паперів іноземних держав, фірм, банків;

є) використання державного замовлення на конкурсній основі для виконання робіт, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

Метою державного регулювання умов інвестиційної діяльності є здійснення заходів щодо її активізації та стимулювання для створення нових робочих місць, розвитку інфраструктури національного ринку, збільшення виробництва якісних товарів і послуг, створення сучасної ринкової інфраструктури.

До основних форм активізації інвестиційної діяльності відносять: податкове стимулювання; фінансове та кредитне стимулювання; інфраструктурне та організаційне забезпечення інвестиційної діяльності; стимулювання конкретних інвестиційних проектів; заохочення та захист іноземних інвестицій. Сутність та засоби реалізації зазначених форм подані в таблиці 1.

Кожен із цих інструментів має працювати на поліпшення кон'юнктури вітчизняного ринку інвестицій, в частині виховання у суб'єктів господарювання інвестиційної культури, диференціації джерел та об'єктів фінансування інвестиційної діяльності відповідно до регіональних та національних пріоритетів; мова повинна йти нансамперед про збільшення інвестиційних витрат на технологічне оновлення та модернізацію виробництва.

Таблиця 1

Складові механізму державного регулювання інвестиційної діяльності

Форми	Зміст	Інструменти та механізми реалізації
Податкове стимулювання	Забезпечує спрямування інвестицій у пріоритетні сфери національної економіки та стимулює інвестиційну діяльність суб'єктів економіки	<ul style="list-style-type: none"> - зниження ставки податку або бази оподаткування; - звільнення від оподаткування; - податкові канікули; - відміна податку на реінвестування; - запровадження податкових кредитів; - преференції з ввізного мита та з податку на додану вартість при імпорті обладнання (устаткування) та комплектуючих; - запровадження диференційованих ставок.
Фінансове та кредитне стимулювання	Збільшення бюджетного фінансування, довгострокового кредитування інвестиційних проектів, запровадження державних гарантій для інвесторів	<ul style="list-style-type: none"> - співфінансування інвестиційних проектів; - надання державних гарантій для довгострокових позик; - право на прискорену амортизацію окремих видів основних фондів; - відшкодування відсотків за кредитами у банках; - надання пільгових кредитів; - формування державних позабюджетних інвестиційних фондів.
Інфраструктурне та організаційне	Передбачає формування інституцій ринку, що розширює джерела інвестування	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток фондового ринку; - розвиток іпотеки; - створення банків розвитку;

забезпечення	та забезпечує вільний перелив капіталу	- розвиток інвестиційних фондів та компаній; - розвиток страхових компаній.
Стимулювання впровадження інвестиційних проєктів	Забезпечує реалізацію пріоритетних цілей розвитку держави та регіонів, збільшення питомої ваги п'ятого та шостого технологічних укладів	- цільове фінансування проведення науково-дослідних і проєктно-конструкторських робіт; - сприяння техніко-економічному обґрунтуванню проєктів; - допомога в розробленні проєктної та технічної документації.
Заохочення і захист іноземних інвестицій	Гарантує стабільність інвестиційної діяльності та дотримання прав і інтересів суб'єктів інвестування	- забезпечення рівноправного правового режиму інвестування; - страхування інвестицій; - гарантування повернення інвестованих коштів.

Примітка: наведено на основі [3, 4].

Якщо проаналізувати структуру інвестування в Україні за джерелами фінансування, то лівову частку інвестиційних ресурсів становлять кошти суб'єктів господарювання, тоді як кошти іноземних інвесторів – лише 1,5% в загальній сумі інвестицій, а відсоток інвестування держави в розвиток національної економіки менший 1% (табл. 2). При цьому спостерігається за 2010-2017 роки стійка тенденція до зменшення інвестиційної спроможності державного та місцевих бюджетів та використання кредитних ресурсів для фінансування капітальних інвестицій.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 року були: промисловість – 33,6%, будівництво – 13,0%, сільське, лісове та рибне господарство – 15,8%, інформація та телекомунікації – 4,3%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,5%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,7%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 5,1% [5].

Таблиця 2

Капітальні інвестиції в Україні за джерелами фінансування¹

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій			
	у фактичних цінах, млн.грн		у % до загального обсягу	
Джерела фінансування	2017 рік (січень-вересень)	2010 рік	2017 рік (січень-вересень)	2010 рік
Усього	259545,0	189060,6	100,0	100,0
у т.ч. за рахунок				
коштів державного бюджету	5271,6	10952,2	2,0	5,8
коштів місцевих бюджетів	17420,9	6367,7	6,7	3,4
власних коштів підприємств та організацій	188572,6	114963,6	72,7	60,8
кредитів банків та інших позик	14187,3	23336,2	5,5	12,3
коштів іноземних інвесторів	4790,4	4067,7	1,8	2,1
коштів населення на будівництво житла	21951,7	21820,2	8,5	11,1
інших джерел фінансування	7350,5	8543,0	2,8	4,5

№Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Примітка: наведено на основі інформації Державної служби статистик України [5].

За даними Державної служби статистики України у січні-вересні 2017 року в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1218,2 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), що майже в п'ятеро менше порівняно з 2010 роком (рис.1). Загальний обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01. 10. 2017 року становив 39,720 млрд. дол. США.

Рис. 1. Обсяги залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2010-2017 роки.

Примітка: побудовано на основі інформації Державної служби статистик України [5].

Лева частка потоків була спрямована до установ та організацій, що здійснюють фінансову і страхову діяльність – 25,8% та підприємств промисловості – 27,3 %. Основними інвесторами України є Кіпр – 25,7 %, Нідерланди – 16,5%, Російська Федерація – 11,1%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови – 4,2%, і Швейцарія – 3,9%. [5]

У регіональному аспекті (табл. 3) лідерами за інвестуванням залишаються Дніпропетровська, Київська, Одеська області. Однак за 2010-2017 роки найбільше темпи росту інвестицій забезпечили Чернігівська та Полтавська області (відповідно 483% та 233%) [5].

Таблиця 3

Прямі інвестиції в економіці України по регіонах

Регіони України	2010 рік, в млн. дол. США	2017 рік, в млн. дол. США	Темпи росту 2017 до 2010 року, в %	Темпи зростання інвестицій за 2017 рік, %	Місце регіону за рівнем інвестиційної активності
Усього	38 992,9	39 144,0	100,39	122,1	
Вінницька	184,6	203,4	110,18	140,0	19
Волинська	332,4	265,4	79,84	105,5	15
Дніпропетровська	8 611,0	3 815,5	44,31	128,9	2
Донецька	3 720,6	1 216,0	32,68	144,5	5
Житомирська	206,6	230,0	111,33	129,3	16
Закарпатська	363,7	328,4	90,29	132,4	14
Запорізька	866,1	915,7	105,73	147,4	8
Івано-Франківська	615,4	908,6	147,64	132,1	9

Київська	1 488,5	1 565,1	105,15	94,1	3
Кіровоградська	69,8	68,3	97,85	110,5	23
Луганська	579,2	441,5	76,23	102,2	11
Львівська	1 131,6	1 187,7	104,96	126,0	6
Миколаївська	162,7	209,3	128,64	108,2	18
Одеська	1 042,0	1 363,2	130,83	128,8	4
Полтавська	449,9	1 049,0	233,16	133,8	7
Рівненська	275,2	169,3	61,52	134,6	22
Сумська	243,5	186,8	76,71	119,5	20
Тернопільська	66,5	45,0	67,67	142,3	25
Харківська	2 082,7	658,2	31,60	111,6	10
Херсонська	179,6	216,9	120,77	150,7	17
Хмельницька	219,6	172,0	78,32	111,6	21
Черкаська	222,5	337,8	151,82	118,7	13
Чернівецька	61,8	57,7	93,37	106,4	24
Чернігівська	88,8	429,7	483,90	134,8	12
м.Київ	15 728,6	23 103,4	146,89	121,4	1

Примітка: розраховано за даними Державної служби статистики України (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя, 2017рр. без частини зони проведення антитерористичної операції [5].

Для покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно вдосконалювати правовий, організаційний, економічний інструментарій інвестиційної політики, щоб забезпечити сприятливий інвестиційний клімат та підвищити конкурентоспроможність національної економіки.

Оцінювання інституційних змін (табл. 4) в управлінні національною економікою дає змогу стверджувати, що нині триває процес створення сприятливого інвестиційного середовища з урахуванням найкращої міжнародної практики шляхом формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні, верифікації стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій, міжсекторної співпраці щодо захисту прав інвесторів та стимулюванні інвестиційної діяльності.

Таблиця 4

Механізми забезпечення сприятливого інвестиційного середовища

Механізм	Інструментарій реалізації
Правовий	<p>прийнято Закон України № 1981-VIII “Про внесення змін до Закону України “Про інвестиційну діяльність” (щодо державних інвестиційних проєктів) з метою удосконалення механізму державної підтримки інвестиційних проєктів в частині моніторингу проєктів, які реалізують із залученням коштів державного бюджету ;</p> <p>запроваджено гарантії діяльності для інвесторів в рамках державно-приватного партнерства ;</p> <p>передбачено державну підтримку залучення інвестицій до індустріальних парків (Закон України «Про індустріальні парки» від 21. 06. 2012 № 5018-VI (Редакція за станом на 20. 12. 2015);</p>
	<p>запроваджено національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації;</p> <p>ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами для підвищення захисту іноземних інвестицій (Закон України від 16. 03. 2000 р. № 1547);</p> <p>підписано та ратифіковано Верховною Радою України міждержавні</p>

	<p>угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу;</p> <p>прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» (31. 05. 2016 р.) для спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації;</p> <p>запроваджено режим найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями в ключовій галузі економіки України в рамках Угоди про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК (підписана 26. 05. 2017 р.);</p> <p>приведено у відповідність із Законом України «Про внесення змін до деяких законів України положень нормативно-правових актів щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні»;</p> <p>прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 16. 11. 2016 № 815 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384», якою удосконалено порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення проєктів державно-приватного партнерства;</p> <p>запроваджено процедуру заміни приватного партнера (постанова Кабінету Міністрів України від 26. 04. 2017 № 298 «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства»).</p>
<p>Організаційний</p>	<p>Створено Національну інвестиційну раду (Указ Президента України від 29 серпня 2016 р. № 365/2016) для стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України;</p> <p>створено Національну раду з питань розвитку науки і технологій для забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності (Постанова КМУ від 5 квітня 2017 р. № 226);</p> <p>створено міжвідомчу робочу групу із розгляду проблемних питань про порушення правоохоронними органами прав суб'єктів господарювання (постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 578);</p> <p>запроваджено досудове врегулювання спорів з інвесторами шляхом створення комісій органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасово консультативно-дорадчих органів врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26. 11. 2008 № 1024 «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами»;</p> <p>врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців для залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Надано право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну частку в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві (Закон України від 23. 05. 2017 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій»;</p> <p>у напрямі розвитку державно-приватного партнерства:</p> <p>удосконалено порядок розрахунку концесійних платежів, (постанова Кабінету Міністрів України від 04. 02. 2016 № 130 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639»);</p> <p>впроваджено міжнародну практику підготовки проєктів державно-приватного партнерства в частині визначення механізмів справедливого роз-</p>

	<p>поділу ризиків між державним та приватним партнерами (постанова Кабінету Міністрів України від 16. 09. 2015 № 713 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232»);</p> <p>спрощено Порядок надання приватним партнером державному партнерові інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, (постанова Кабінету Міністрів України від 02. 09. 2015 № 746 «Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства»);</p> <p>створено ефективніші механізми для співробітництва між державою і територіальними громадами (державними партнерами) та приватними партнерами в рамках державно-приватного партнерства (Верховна Рада України 24. 11. 2015 прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні»);</p> <p>затверджено прозорі процедури відбору проектів, склад Міжвідомчої комісії, а також перелік вимог до державних інвестпроектів - постанова Кабінету Міністрів України від 22. 07. 2015 № 571 «Деякі питання управління державними інвестиціями»;</p> <p>запроваджено моніторинг державних інвестиційних проектів (наказ Мінекономрозвитку від 25. 10. 2016 № 1785 «Про затвердження Порядку моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проектів», зареєстровано в Мін'юсті 21. 11. 2016 за № 1508/29638);</p> <p>створено Офіс із залучення та підтримки інвестицій постановою Кабінету Міністрів України від 19. 10. 2016 р. № 740 для підготовки та реалізації інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» для забезпечення ефективності взаємодії з інвесторами, які діють в Україні, та активного залучення інвестицій, а також забезпечення співпраці державних органів та органів місцевого самоврядування, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні.</p>
Економічний	<p>реалізація 18 державних інвестиційних проектів за рахунок державних капітальних вкладень з обсягом фінансування 1,65 млрд. гривень – Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»;</p> <p>запровадження системи електронного адміністрування ПДВ;</p> <p>пільги для інститутів спільного оподаткування (виведення з об'єкта оподаткування податком на прибуток доходів у вигляді суми коштів спільного інвестування, а саме коштів, залучених від інвесторів/інститутів спільного інвестування, доходи від проведення операцій з активами таких інститутів та доходи, нараховані за активами зазначених інститутів, а також кошти, залучені від власників сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, доходи від проведення операцій з активами фондів операцій з нерухомістю та доходи, нараховані за активами фондів операцій з нерухомістю, створених відповідно до закону, крім доходів, отриманих у вигляді процентів, нарахованих за такими активами (Законом України від 31 липня 2014 р. № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України») [6];</p> <p>звільнено від сплати ввізного мита товарів (Митний кодекс України, стаття 287), які ввозять іноземні інвестори на термін не менше трьох років в рамках договорів або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями.</p>

Примітка: складено на основі аналізу інформації Електронного врядування.

Незважаючи на низку позитивних змін ситуація з іноземними інвестиціями та їх розподілом за регіонами України є невтішною, адже розподілені вони нерівномірно. Левова частка інвестицій зосереджена в Києві (52% від загального обсягу) та Дніпропетровській області (17%). Щодо Тернопільської області, то вона посідає одне з останніх місць щодо залучення

іноземного капіталу. Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій в економіку області за станом на 1 жовтня 2017 р. дорівнював 45,3 млн. дол. США та в розрахунок на одну особу склав 42,7 дол. США, тоді як у сусідню Івано-Франківську область було залучено 882,4 млн. дол. США., що в розрахунок на одну особу складає 640,1 дол. США [8].

Для того, щоби зменшити регіональну диференціацію у залученні інвестиційних ресурсів необхідно активізувати програмні інструменти державного регулятивного впливу. Мова повинна йти про підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону шляхом створення сприятливих умов в рамках реалізації регіональних програм залучення інвестицій. Такі програми повинні містити наступні блоки:

✓ маркетинговий для формування позитивного іміджу області та популяризації її серед потенційних інвесторів шляхом представлення інвестиційного потенціалу області на інвестиційних форумах, виставках, конференціях, інших заходах міжнародного характеру;

✓ інфраструктурний для підтримки інвестиційної діяльності шляхом акумуляції інвестиційних пропозицій, розробки інвестиційних проектів, консалтингового та інформаційного супроводу;

✓ міжсекторної взаємодії, який передбачатиме участь області у реалізації національних та наднаціональних проектів, формування інвестиційних запитів для міжнародних інвестиційних платформ, формування диференційованого портфелю інвестиційних ресурсів, моніторинг інвестиційної діяльності та задіяння додаткових стимулів залучення інвестицій для вирішення проблем соціально-економічного розвитку області, в першу чергу пріоритетних.

Висновки. Для покращення інвестиційного клімату, стимулювання конкурентоспроможного розвитку національної економіки та регіонів необхідно активізувати економічний інструментарій державного регулятивного впливу. Йдеться насамперед про пошук шляхів оптимального узгодження потреб, ресурсів, інноваційних технік та технологій та направлення їх на вирішення пріоритетних проблем регіонів.

Література

1. Докладе о мировых инвестициях за 2017 год. / Инвестиции и цифровая экономика/ - Издание Организации Объединенных Наций, 2017. – 45 с.
2. *Global Innovation Index 2017* : <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-ecopontu>.
3. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін. Монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. Л. Желюк [та ін.]. / За ред. д-ра. екон. наук, проф. А. Ф. Мельник. – К.: Економічна думка. 2009 – 582 с.
4. Желюк Т. Л., Мельник А. Ф., Попович Т. М. Економіка: основи економічної політики : Підручник. – Тернопіль: Крок, 2016. – 456 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Оподаткування доходів від операцій з активами інституту спільного інвестування/ Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби. 0 Режим доступу: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/print-172899.html>
7. Матеріали Департаменту економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації <http://www.oda.te.gov.ua>. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [//www.oda.te.gov.ua](http://www.oda.te.gov.ua).
8. Інвестиційний паспорт Тернопільської області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/publication/content/32344.htm>.